

Sukupuolten tasa-arvoa edistävät ESR-hankkeet

Sukupuolten tasa-arvoa edistävästä erityistavoitteesta rahoitettavien hankkeiden validointi ja indikaattorin tuottaminen

Reetta Siukola ja Mia Teräsaho
Tasa-arvotiedon keskus (THL)
etunimi.sukunimi@thl.fi
www.thl.fi/tasa-arvo

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
PL 30 (Mannerheimintie 166)
00271 Helsinki
Telephone: 029 524 6000
www.thl.fi

Sisällys

Yhteenveto.....	3
Hankkeissa kehitettyjen tuotteiden laatu ja tuloksellisuus.....	3
Hankkeiden tuotokset edistävät tasa-arvoa: validointi 12 hankkeelle	3
Huippupisteitä saaneita hankkeita kolme – tuotteissa näkyi vahva tasa-arvo-osaaminen.....	4
S20706 ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen	4
S20542 Smart ladies in digital world – Naisten yrittäjyyden ja johtajuuden tukeminen digitaalisessa maailmassa	4
S20257 Lapin yliopiston eMBA-koulutusohjelma naisjohtajille	5
Naisyrittäjyshankkeet tuloksellisia, mutta myös keskenään päällekkäisiä.....	5
S20778 Liekki – Naisten yritysten kasvupolku	5
S20421 Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrittäjyyteen.....	6
S20756 NYT! Naiset, yrittäjyys ja teknologia	6
S20999 Valmennusta ja voimaa naisyrittäjälle.....	7
S20417 Hyvinvointialan naisyrittäjyys -jatkohanke	7
S20709 Tulevaisuuden avaintaidot naisyrittäjyydessä.....	7
Vaikuttavia mieshankkeita yrittäjäisien ja työttömien miesten näkökulmasta.....	7
S20725 Isämies työelämässä Pohjois-Savossa	7
S20263 Isämies elämässä	8
S20522 RIMENTORI - Rinnekotisäätiön työllisyyttä edistävä mentoriohjelma kehitysvamma-alalle	8
Maahanmuuttajahankkeiden tuotoksissa sukupuolinäkökulma jäi ohueksi.....	8
S20616 Masto - Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen	8
S20426 Työelämän tulevaisuuskuvat nuorten naisten silmin	9
Validoinnin toteutus	9
Arviointia ja kehittämissuhteita	9
Liite 1. Validoinnin kriteerit.....	11
Liite 2. Validointilomakkeet	12

Yhteenveto

Sukupuolinäkökulman huomioon ottaminen arvioinnissa tarkasteltujen hankkeiden toiminnassa kokonaisuudessaan ja osana tuotteiden sisältöjä toteutui arvioinnin mukaan hyvin. Arvioituista hankkeista kolmessa oli laadittu tuote tai tuotteita, joissa oli vahva tasa-arvon edistäminen painotus. Validointirajan ylitti yhteensä kaksitoista hanketta.

Yksi keskeinen johtopäätös arvioinnista oli se, ettei hankkeen lähtökohdissa huomioon otettu sukupuolinäkökulma automaattisesti näy yhtä vahvana tuotoksissa. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen on Suomessa pitkälti hanketyön varassa, joten tasa-arvohankkeiden laatuun kannattaa panostaa. Tämän tueksi tarvitaan koordinaation, verkostojen ja osaamisen kehittämistä. Vastaavien validointien toteuttamista kannattaa jatkaa ja sen tueksi varmistaa hankkeita kerättävien tietojen yhteismitallisuus.

Hankkeissa kehitettyjen tuotteiden laatu ja tuloksellisuus

Hankkeiden tuotokset edistävät tasa-arvoa: validointi 12 hankkeelle

Sukupuolinäkökulman huomioon ottaminen arvioinnissa tarkasteltujen hankkeiden toiminnassa kokonaisuudessaan ja osana tuotteiden sisältöjä toteutui arvioinnin mukaan hyvin. Yhteensä kaksitoista hanketta sai tuotteistaan validointirajan ylittävän pistemäärän (vähintään 21 pistettä). Näistä kolmessa hankkeessa oli laadittu tuote tai tuotteita, joissa oli erittäin vahva tasa-arvon edistämisen painotus. Validointirajan alle jäi kaksi hanketta. Lisäksi yksi hankkeista oli valmisteluhanke, jossa ei ollut arvioitavaa tuotetta, ja yksi puolestaan sellainen, jonka loppuraporttia ei ollut toimitettu arvioinnin määräaikaan mennessä. Tulokset tuotteittain ja hankkeittain kuvataan tarkemmin taulukossa 1.

Taulukko 1. Validoidut tuotteet ja niiden saamat pisteet hankkeittain

Hanke	Tuotos	Pisteet
Lapin yliopiston eMBA-koulutusohjelma naisjohtajille	eMBA-ohjelma	26
Isämies elämässä	Perheystävällinen yrittäjä -valmennusmalli	24
Hyvinvointialan naisyrityttöisyys - jatkohanke	Hyvinvointialan naisyrityttöjen valmennusohjelma	21
Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrityttöyteen	Katalyytti.fi	24
Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrityttöyteen	Kokeillen kasvuun -valmennus	23
Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrityttöyteen	Inspiraatiotapahtuma	23
Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrityttöyteen	VVV-verkkojulkaisu	22
Työelämän tulevaisuuskuvat nuorten naisten silmin	Tulevaisuusohjauksen työkirja	20
RIMENTORI - Rinnekotisäätien työllisyyttä edistävä mentoriohjelma kehitysvamma-alalle	RIMENTORI-mentorointiohjelma kehitysvamma-alalle	23
SMART LADIES IN DIGITAL WORLD – Naisten yrittäjyyden ja johtajuuden tukeminen digitaalisessa maailmassa	Verkostomainen toimintamalli naisyrityttöyden tukemiseen	26
Masto - Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen	Maahanmuuttotyön menetelmäopas ja profiilikortit	20
ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen	Tasa-arvo pelissä -oppimispeli	29
ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen	Koulutuspaketti	27

ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen	Oikeus työhön tasavertaisin edellytyksin - opas	26
Tulevaisuuden avaintaidot naisyrittäjyydessä	Yrittäjänaisille suunnattu koulutus	21
Isämies työelämässä Pohjois-Savossa	Perheystävällinen yrittäjä - ryhmävalmennusmalli	25
NYT! Naiset, yrittäjyys ja teknologia	Winnovate-yrittäjäseuraksi naisyrittäjille	22
NYT! Naiset, yrittäjyys ja teknologia	ICT-ala tutuksi lukiolaistyoille -koulutus	22
NYT! Naiset, yrittäjyys ja teknologia	ICT-alan täydennyskoulutus naisyrittäjille	22
LIEKKI - naisten yritysten kasvupolku	Yrityksen kasvun malli	24
Valmennusta ja voimaa naisyrittäjälle	Yrittäjänaisille suunnattu valmennusmalli	21
Lapin yliopiston eMBA-koulutusohjelma naisjohtajille	(ei loppuraporttia)	-
Isämies elämässä	(valmisteluhanke)	-

Huippupisteitä saaneita hankkeita kolme – tuotteissa näkyi vahva tasa-arvo-osaaminen

Huippupisteitä saaneiksi laskettiin tässä arvioinnissa tuotteet, jotka olivat saaneet vähintään 26 pistettä. Niitä oli yhteensä viisi ja ne oli laadittu kolmessa eri hankkeessa. Niitä yhdisti vahva tasa-arvo-osaaminen, mikä näkyi sekä hankkeen toimintaympäristön analyysissä, kohde-ryhmän tuntemisessa että tuotteiden sisällöissä. Eniten huippupisteillä validoituja tuotteita oli ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen -hankkeessa (yhteensä 3/3). ViVa-hankkeen Tasa-arvo pelissä -oppimispeli sai myös koko arvioinnin parhaat pisteet (yhteensä 29 p).

S20706 ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen

Kuntien työllisyyspalveluille suunnatussa hankkeessa laadittiin kolme tuotetta: Tasa-arvo pelissä -oppimispeli, Oikeus työhön tasavertaisin edellytyksin -opas, sekä koulutuspaketti työllisyyspalveluissa toimivien työntekijöiden perehdyttämiskoulutuksiin. Kaikissa tuotoksissa on käsitelty sukupuolten tasa-arvoa intersektionaalisesti ja moninaisuuden huomioonottavasti, ja ne perustuvat vahvaan ja monipuoliseen tasa-arvo-osaamiseen. Osa niistä keskittyy myös sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen edistämiseen. Tuotteet ovat saatavilla kokonaisuudessaan verkossa.

Tasa-arvo pelissä -oppimispeli (29 p) perustuu sukupuolten tasa-arvoa koskevaan tietoon ja ottaa huomioon myös intersektionaalisuuden sekä sukupuolen moninaisuuden. Informatiivisuuden lisäksi se on toteutukseltaan innovatiivinen ja pelaajan subjektiivisiin kokemuksiin ja ajattelutapoihin vetoava. Työntekijöille tarkoitettu koulutuspaketti (27 p) perustuu sukupuolten tasa-arvoa koskevaan tietoon ja sen arvo on erityisesti tasa-arvo-osaamisen yhdistämisessä suoraan kohde-ryhmän käyttämään ja heidän tarpeisiinsa räätälöityyn materiaaliin. Oikeus työhön tasavertaisin edellytyksin -opas (26 p) puolestaan antaa tietoon, kokemuksiin ja esimerkeihin perustuvan systemaattisen ohjeen sukupuolten tasa-arvon integroimiseksi työllisyyspalveluihin.

S20542 Smart ladies in digital world – Naisten yrittäjyyden ja johtajuuden tukeminen digitaalisessa maailmassa

Naisyrittäjyyttä edistävässä hankkeessa luotiin konkreettinen verkostomainen toimintamalli (26 p) yrittäjänaisien ja ammattikorkeakoulun opiskelijoiden välille. Toimintamallin tarkoituksena oli vähentää yrittäjyyden sukupuolenmukaista eriytymistä sekä tarjota ohjausta ja koulutus-

ta edistämään yrittäjänäisten strategista johtajuutta. Erityisesti pyrittiin käsittelemään digitaalisuuden ja työelämän haasteiden tuomien muutosten vaikutuksia naisemmistöisillä aloilla. Hankkeessa hyödynnettiin yrittäjänäisten elämäntarinoita ja roolimalleja opiskelijoiden kokemusperäisessä oppimisessa ja ohjaamisessa. Yrittäjänaiset myös toimivat mentoreina ja roolimalleina opiskelijanaisille, jotka suunnittelivat yrittäjäksi ryhtymistä. Hankkeen toimintamalli kuvataan verkossa sähköisesti saatavilla olevassa käsikirjassa. Hankkeen viestintä oli monipuolista, mikä myös edesauttoi tuotteen juurruttamista pysyvämmäksi toiminnaksi ja tuotteen hyödyntämistä myös muissa organisaatioissa.

S20257 Lapin yliopiston eMBA-koulutusohjelma naisjohtajille

Hankkeen tuotoksena syntyi 90 opintopisteen laajuinen naisjohtajille suunnattu eMBA-johtamiskoulutusohjelma (26 p). Koulutusohjelmassa innovatiivista ja tasa-arvoa edistävää on etenkin sen neljäs moduuli Sukupuoli ja yhdenvertaisuus työelämässä. Vastaavia sisältöjä ei löydy ainakaan otsikkotasolla tarkasteltuna muista eMBA-ohjelmista Suomessa. Moduuli koostuu seuraavista teemoista: 1. Itsensä johtaminen ja naisjohtajan työssä jaksaminen 2. Naiset ja johtaminen 3. Naisjohtajan verkostoituminen 4. Moninainen tasa-arvo johtajuudessa ja yrittäjyydessä, tasa-arvo Lapissa 5. Naisten moninaisuus ja yhteistyön tapoja. Hankkeessa ja koulutusohjelmassa on painotettu kohderyhmän vuoksi etenkin naisjohtajuuteen liittyviä kysymyksiä, mutta mahdollisuus olisi ollut tuotteistaa sukupuolta yhteiskunnassa tarkasteleva moduuli myös yleisempänä. Näin sitä olisi voinut tarjota osaksi kaikkia Suomessa järjestettäviä eMBA-koulutuksia.

Naisyrittäjyshankkeet tuloksellisia, mutta myös keskenään päällekkäisiä

Naisyrittäjyyttä tai -johtajuutta edistäviä hankkeita oli aineistossa yhteensä kahdeksan, aiemmin mainittujen lisäksi alla esiteltävät kuusi hanketta. Hankkeista suurimmassa osassa toteutettiin jonkinlaista koulutusta tai valmennusta. Moniin niistä kuului tärkeänä elementtinä myös naisyrittäjien verkostoitumisen kehittäminen. Hankkeet toimivat vain vähän toistensa kanssa verkostoituen ja niissä oli paljon samankaltaisia elementtejä. Näissä hankkeissa tuntuisikin olevan erityistä tarvetta tiedon jakamisen ja kumuloitumisen varmistamiselle sekä yhteiskehittämisen mahdollistamiselle.

S20778 Liekki – Naisten yritysten kasvupolku

Hankkeen tavoitteena oli luoda uudenlainen yritysten kasvupalvelumalli (24 p), joka sopii erityisesti yksinyrittäjänaisille ja naisten johtamille pienille mikroyrityksille. Hankkeessa kehitettiin ja kokeiltiin erilaisten pilottien avulla uusia toimintatapoja yrittäjänäisten kiinnostuksen herättämiseksi yritysten kasvattamista sekä tuottavuuden ja kannattavuuden lisäämistä kohtaan. Tavoitteena oli myös tämän myötä lisätä yrittäjänäisten jaksamista ja työhyvinvointia. Malli vaikuttaa monipuoliselta ja uudentyypiseltä tuotteelta, joka ottaa huomioon yrittäjänäisten tarpeet ja vahvistaa tavoittelemaan yrityksen ja sen kannattavuuden kasvua. LIEKKI-mallista tai sen osa-alueista ei kuitenkaan löydy verkosta julkisesti saatavilla olevia tietoja, jolloin tuote olisi mallinnettavissa esimerkiksi toisen tahon tai hankkeen toiminnassa. Hankkeessa oli tehty yhteistyötä toisen vastaavantyyppisen hankkeen kanssa, jonka myötä osin kesken jäänyt hankkeen implementaatio saadaan ehkä viedyksi loppuun tai tuotetta muutoin hyödynnettyä myös jatkossa.

S20421 Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrittäjyyteen

Hankkeen tavoitteena oli edistää naisten työllistymistä ja yritystoimintaa tukemalla yrittäjänais-ten valmiuksia kehittää ja kasvattaa liiketoimintaansa. Hankkeessa pilotoitiin sosiaalisiin ver-kostoihin ja verkostotyöskentelyyn perustuvia toimintamalleja, jotka ovat tukeneet mikro- ja pk-yritysten kasvuhaluuden kehittymistä. Yhteensä hankkeen arvioituja tuotteita oli neljä, joille yhteistä oli melko innovatiivinen toteutustapa.

Katalyytti.fi (24 p) on naisten omistamille ja johtamille yrityksille suunnattu liiketoiminnan kehit-tämistä tukeva osaamisen ja verkostoitumisen verkkopalvelu, jonka kautta yrittäjät, yrittäjyyttä pohtivat opiskelijat ja yrittäjyyden kehittäjät voivat saada asiantuntijoiden apua ja kumppanei-den tukea yritystoimintansa kehittämiseen ja kasvuun. Tuote on myös käännetty englanniksi, jolloin se palvelee myös maahanmuuttajataustaisia naisyrittäjiä. Tuote ei kuitenkaan ole tällä hetkellä käytössä palveluun kohdistuneiden ulkoisten ongelmien vuoksi. Kokeillen kasvuun - valmennus (23 p) on teknologiapainotteinen kehittämis- ja valmennusprosessi kasvupotenti-aalisille naisyrittäjille. Sen toteutuksessa on hyödynnetty muun muassa liiketoiminnan kehit-tämisen, työelämän ja naisyrittäjyyden asiantuntijoiden sekä alueellisten verkostojen toimintaa ja osaamista. Inspiraatiotapahtumissa (23 p) naisyrittäjät, opiskelijat (pääasiassa naiset) ja yrittäjyyden kehittäjät tuodaan yhteen vapaamuotoiseen paikkaan, jossa asiantuntija/alustaja keskustelee noin 10–20 osallistujan kanssa osallistavasti ja rakentavasti hakien vastauksia yrittäjyyden haasteisiin, kasvun edellytyksiin ja yrittäjänaisien erityiskysymyksiin. VVV- verkkojulkaisu (22 p) kokoaa yhteen hankkeessa saadut opit ja keskustelut naisyrittäjyyden edistämisestä, verkostoitumisesta ja liiketoiminnan kehittämisestä.

S20756 NYT! Naiset, yrittäjyys ja teknologia

Hankkeen tavoitteena oli lieventää työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaista eriytymistä ja yrittäjyyden segregoitumista. Hankkeessa pilotoitiin kolme toimintamallia, joista kaikki arvioitiin tasa-arvoa edistäviksi ja saivat validoinnin. Hanke toi yhteen alueen yrittäjänaiset ja opiskelijat ja lisäsi etenkin kohderyhmien ICT-osaamista. Osin koulutussisällöt rajautuivat vain kuvankä-sittelyyn ja valokuvaukseen, vaikka ICT-ala tarjoaisi muitakin mahdollisuuksia, esimerkkeinä ohjelmointi, koodaus, peliala ja kyberturvallisuus. Stereotyyppien ja segregoation purkaminen jäi myös tuotoksissa vähäiseksi, vaikka aihe sinänsä olisi tarjonnut siihen hyvän tarttumapin-nan.

ICT-ala tutuksi lukiolaistytöille -koulutuksessa (22 p) pilotoitiin ICT-alan opetusta ammattikor-keakoulusta lukioihin ja ammatilliseen oppilaitokseen. Opiskelijanaisille järjestettiin digi-innovaatiokoulutusta, kuvankäsittelyä sekä koodausta ja IoT (Internet of Things) -koulutusta. ICT-alan täydennyskoulutus naisyrittäjille -mallissa (22 p) rakennettiin ensimmäisen toiminta-mallin lukiolaisille suunnatun koulutuksen perusteella ICT-alan täydennyskoulutusohjelma kasvua tavoitteleville ja liiketoimintansa kehittämisestä kiinnostuneille alueen yrittäjänaisille. Tuotteen kehittämisessä tehtiin yhteistyötä alueen yrittäjänaisien yhdistyksen kanssa. Koulu-tusten sisältöjä olivat kuvankäsittely ja sosiaalinen media. Winnovate-yritysleiri naisyrittäjille (22 p) oli opiskelija- ja yrittäjänaisille suunnattu yritysleiri, jossa ratkottiin ICT-teknologiaan liit-tyviä yritystehtäviä. Tavoitteena oli lisätä ICT-alan yrittäjänaisien kasvuvaihtoehtoja ja ICT-alan opiskelijanaisien halukkuutta ryhtyä yrittäjiksi miesenemmistöiselle alalle. Leirin teemana oli sosiaalinen media. Tuotteiden hyödynnettävyyttä ja siirrettävyyttä toisten tahojen käyttöön heikentää se, että niistä löytyy verkosta huonosti tietoa.

S20999 Valmennusta ja voimaa naisyrittäjälle

Hankkeen tavoitteena oli edistää naisten yrittäjyyttä ja naisten omistamien yritysten kasvua kehittämällä yrittäjänäisten hyvinvointia, työssäjaksamista ja liiketoimintaosaamista valmennusten ja verkostoitumisen avulla. Arvioidussa Valmennusta ja voimaa naisyrittäjälle -koulutuksessa (21 p) testattiin toimintamallia, jossa businessvalmennus yhdistetään yrittäjien henkilökohtaisen kehittymisen valmennukseen. Mallissa yrittäjänäisten tarpeet ja toiveet otettiin huomioon heidän hyvinvointinsa lisäämiseksi, osaamisen vahvistamiseksi ja sen myötä yritystoiminnan kasvattamiseksi. Tuote perustuu selvityksiin ja tutkimuksiin, joissa yrittäjänaiset ovat nostaneet vertaistuen ja verkostojen merkityksen yrittäjyydessä merkityksellisiksi oman jaksamisen kannalta. Tuote ei kuitenkaan ole julkisesti kaikkien saatavilla, vaan palveluun kirjautumiseen tarvitaan tunnukset.

S20417 Hyvinvointialan naisyrittäjyys -jatkokanke

Hankkeessa pyrittiin lieventämään työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaista segregatiota yrityskentällä sekä edistämään naisyrittäjyyttä ja heidän liiketoimintamahdollisuuksiensa kasvua. Hankkeessa järjestettiin hyvinvointialan yrittäjänäisten valmennusohjelma (21 p), jonka sisältöjä olivat esimerkiksi tuotteistaminen, myynti ja markkinointi, laatu ja lainsäädäntö sekä työhyvinvointi. Valmennuksessa myös yrittäjän saama henkilökohtainen ohjaus ja yritystoiminnan kehittämisen tuki olivat tärkeässä osassa. Verkostoituminen oli iso osa hanketta. Tuotteen heikkous oli siinä, että sukupuolinäkökulma ja etenkin hyvinvointialan yrittäjänäisten erityiskysymysten tarkastelu jäivät ohjelmassa vähäisiksi. Myöskään tuotteesta ei löydy verkosta tarkempia tietoja, jotta se olisi siirrettävissä toisen tahon käyttöön.

S20709 Tulevaisuuden avaintaidot naisyrittäjyydessä

Hankkeessa toteutettiin yrittäjänaisille suunnattu koulutus (21 p), joka perustui osallistujille tehtyyn yrittäjäosaamisen tarvekartoitukseen. Hankkeen toiminnoista arvioinnin kohteena on ollut yrittäjänaisille suunnattu koulutus, jossa käsiteltiin tarvekartoituksessa esiin nousseita kymmentä yrittäjänäisten suurinta osaamisvajetta. Tuotteen kuvauksessa ei eritellä näitä tarkemmin. Siinä ei myöskään tuoda esille yrittäjänäisten erityiskysymyksiä tai yrittäjyyttä suunnittelevien naisten kokemia suurimpia esteitä. Tuotteen uutuusarvo tuntuukin jäävän muihin vastaaviin toimintamalleihin nähden vähäiseksi. Hankkeeseen liittyi myös vahva verkostoitumisen elementti, jota toteutettiin benchmarking-matkoilla sekä yrittäjänäisten ja yrittäjyyttä suunnittelevien kesken ns. yrittäjätarinoiden avulla. Hankkeessa laadittiin myös henkilökohtaisia arviointeja ja kehittämissuunnitelmia (valmennustoiminta).

Vaikuttavia mieshankkeita yrittäjäisien ja työttömien miesten näkökulmasta

S20725 Isämies työelämässä Pohjois-Savossa

Hankkeessa tuotteistettiin Perheystävällinen yrittäjä -ryhmävalmennusmalli (25 p). Malli tuotettiin alun perin yksilövalmennusmuotoisena jäljempänä esiteltävässä Isämies elämässä -hankkeessa. Ryhmävalmennus lisäsi malliin vertaistuen elementin, mitä pidettiin hankkeessa saatujen kokemusten ja palautteen perusteella hyvänä. Molempien hankkeiden valmennuksissa pohdittiin muun muassa ajankäyttöä, arvoja, omaa hyvinvointia, verkostoja, vanhemmuuden rooleja sekä konkreettisia työn ja perheen yhteensovittamisen kysymyksiä. Muissa yleisissä yrittäjyyskoulutuksissa tai -valmennuksissa ei näitä teemoja käsitellä säännönmukaisesti. Valmennuksen todetaan soveltuvan myös yrittäjä-äideille, mutta siitä ei ollut varmistuttu

hankkeessa. Tuote on kehitetty vahvan isäosaamisen pohjalle, ja sen jatkoehdyntäminen alueelle syntyneiden verkostojen myötä on mahdollistettu.

S20263 Isämies elämässä

Hankkeessa tuotteistettiin Perheystävällinen yrittäjä -yksilövalmennusmalli (24 p) perheellisten yrittäjämiesten tukemiseen. Mallia kehitettiin edelleen ryhmävalmennusmuotoisena Isämies työelämässä Pohjois-Savossa -jatkohankkeessa, joka on kuvattu tarkemmin yllä. Sisällöllisesti vastaavat elementit olivat läsnä jo tässä valmennuksessa, ja se perustui vahvaan isäosaamiseen. Vastaavia sisältöjä ei ole yleisissä yrittäjäkoulutuksissa ja -valmennuksissa tarjolla. Hankkeen vaikutukset ja palaute olivat myönteisiä.

S20522 RIMENTORI - Rinnekotisäätiön työllisyyttä edistävä mentoriohjelma kehitysvamma-alalle

Hankkeen tuotoksena arvioitiin RIMENTORI-mentorointimallia (23 p), eli työttömille suunnattua ryhmämuotoista työkokeilua, joka koostuu valmennuksista sekä kolmen viikon valmennus- ja mentorointijaksosta kehitysvammaisille suunnatussa sosiaali- ja terveystieteiden työpaikassa. Työkokeilijoista 76 % oli miehiä. Tuotteen arvioinnissa on otettu huomioon sekä hankkeen aikana toteutettu mentorointimalli että loppuraportin liitteessä kuvattu Rinnekesäätiön TE-hallinnolle ostopalveluksi tuotteistama malli. Näiden ero on se, että jälkimmäisestä mallista sukupuolinäkökulma on riisuttu kokonaan pois. Tässä arvioinnissa ostopalveluksi tuotteistetun mallin puuttuva sukupuolinäkökulma on vaikuttanut vain jatkoehdyntämistä koskeviin pisteisiin. Muilta osin vahvasti suunnittelusta toteutukseen hankkeessa mukana kulkenut sukupuolinäkökulma on otettu huomioon arvioinnissa. Hankkeen tulokset olivat hyviä: miesnäkökulmaisuus näkyi hyvin mallissa ja lähes poikkeuksetta työkokeilijat innostuivat kehitysvamma-alasta ja olivat kiinnostuneita työllistymään alalle. On valitettavaa, että sukupuolinäkökulma ei ole lopullisessa tuotteistuksessa mukana.

Maahanmuuttajahankkeiden tuotoksissa sukupuolinäkökulma jäi ohueksi

Validointirajan alle jääneet tuotteet eivät olleet huonoja, mutta kriteerien ollessa melko tiukkoja ne jäivät tässä arvioinnissa juuri rajan alapuolelle. Yhteistä näille hankkeille oli lopullisista tuotteista osin kokonaan puuttuva sukupuolinäkökulma vaikka hankkeiden kohderyhmä oli sukupuolittain määritelty ja myös toimintaympäristöä oli tarkasteltu sukupuolinäkökulmasta. Näitä hankkeita olivat aineiston perusteella Masto - Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen sekä Työelämän tulevaisuuskuva nuorten naisten silmin.

S20616 Masto - Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

Testattuja toimia naisten työllisyyteen - Maahanmuuttotyön menetelmäopas ja profiilikortit (20 p) tarjoavat keinoja maahanmuuttajataustaisen naisen työllisyyden ja osallisuuden tukemiseen. Tuote on kiinnostava, ja se perustuu hankkeessa kerättyyn osaamiseen maahanmuuttajataustaisen naisten kanssa työskentelystä. Se antaa välineitä tuen tarpeiden tunnistamiseen ja kokonaisvaltaiseen auttamistyöhön, mutta se ei sisällä kovin vahvaa sukupuolinäkökulmaa. Maahanmuuttajanaisten profilointi muutamaksi tyyppiä voi olla selkiyttävä, mutta toisaalta mahdollisesti myös yksinkertaistava ja stereotyyppisoiva lähtökohta, ellei sitä tehdä nämä riskit huomioon ottavasta näkökulmasta. Näitä asioita ei käsitelty materiaalissa, joten asiasta ei voinut varmistua.

S20426 Työelämän tulevaisuuskuvat nuorten naisten silmin

Hankkeen tuloksena luotiin Tulevaisuus – Paljon mahdollista! Tulevaisuusohjauksen työkirja (20 p), jossa on kuvattu tulevaisuusohjauksen perusteet ja työvälineitä ohjauksen toteuttamiseen. Hankkeen kohderyhmäksi oli määritelty erityisesti nuoret naiset ja erityisryhmänä painotettiin maahanmuuttajataustaisia. Hanketta yleisesti arvioitaessa validointikriteerien voisi arvioida täyttyvän, mutta koska arvioitavana tuotoksena on työkirja, jonka pääsisällöistä (tehtävät ja harjoitukset) sukupuolinäkökulma ja sukupuolten erityisiin tarpeisiin ja tasa-arvoon liittyvät tavoitteet ja ohjaus puuttuvat kokonaan, ei sen voi arvioida olevan tasa-arvoa edistävä. Ansiona voidaan kuitenkin pitää sitä, että työkirja tuo alussa periaatteellisella tasolla esille sukupuolen ja muun muassa kulttuuritaustan merkityksen ja vaikutuksen yksilön elämään ja toimintaan yhteiskunnassa.

Validoinnin toteutus

”Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020” -rakennerahasto-ohjelman yksi erityistavoitteista on erityistavoite 8.1 Työ- ja koulutusurien sukupuolen mukaisen eriytymisen lieventäminen. Erityistavoitteen tuloksellisuutta mitataan indikaattorilla 33 'Hankkeet, jotka ovat saaneet validoinnin kehittämälleen tasa-arvoa edistävälle tuotteelle'. Investointiprioriteettia varten on kehitetty tasa-arvoon ja hyviin käytäntöihin liittyvä arviointikriteeristö, jonka perusteella voidaan hankkeissa kehitetyille konkreettisille tuotoksille antaa tasa-arvon hyvälle käytännölle validointi.

Validointi perustuu eurooppalaiseen rakennerahastotoimintaa varten laadittuun sukupuolinäkökulman vartavirtaistamisen standardiin (*European Standard on Gender Mainstreaming in the ESF*). Standardin mukaisesti sukupuolten tasa-arvoa edistetään Suomessa sekä kohdennetuilla erityistoimilla että valtavirtaistamisperiaatteen mukaisesti rakennerahastotoiminnan kaikissa vaiheissa. Validoinnin tavoitteena on aikaansaada laadukkaampia tasa-arvohankkeita sekä niissä konkreettisia tasa-arvoa edistäviä tuotoksia. Validointi toteutettiin hyödyntäen arviointia varten kehitettyä kriteeristöä (ks. tarkemmin liite 1), hankemateriaaleja, tuotteista ja toimintamalleista saatavaa muuta tietoa sekä asiantuntija- ja tutkimustietoa. Hanketoteuttajille oli annettu tarkat ohjeet arviointia varten tarvittavien tietojen toimittamisesta. Validoinnin ja indikaattoriarvon toteutti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL) toimiva Tasa-arvotiedon keskus.

Hankkeiden tuotteiksi on katsottu ensisijaisesti ne, joista hankkeet ovat täyttäneet tuotekohtaisen taustalomakkeen. Jos lomaketta ei ole täytetty, on hankkeen pääasiallinen tuotos (tai tuotokset) identifioitu loppuraportista saatujen tietojen perusteella. Validoitavia tuotteita oli tarkasteltavissa 14 hankkeessa yhteensä 21 (1–4 tuotetta hanketta kohden). Yhdestä listalla olleesta hankkeesta (S20175 fFactor) ei saatu loppuraporttia arvioinnin määräaikaan mennessä ja toisessa esivalmisteluhankkeessa (S21147 Valmisteluhanke fPlaza) ei ollut lainkaan arvioitavia tuotteita.

Arviointia ja kehittämisehdotuksia

Sukupuolinäkökulman huomioon ottaminen hankkeiden toiminnassa kokonaisuudessaan ja osana tuotteiden sisältöjä toteutui arvioinnin mukaan hyvin. Osassa hankkeita toimintaympäristö oli kuvattu hyvin sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta ja siinä oli nostettu esille oman hankkeen sisältöjen kannalta keskeisiä tilastoja ja tietoja. Kuitenkin lopputuotteissa sukupuolinäkökulma jäi toisinaan puutteelliseksi.

Tasa-arvo-osaaminen vaikutti merkittävästi tuotosten onnistumiseen. Etenkin eniten pisteitä saaneissa hankkeissa tasa-arvo-osaaminen oli vahvaa ja se kulki mukana läpi hankkeen toteutuksen. Tasa-arvoasiantuntemuksen hyödyntäminen hankkeen suunnittelusta lähtien on tärkeää, jotta sukupuolinäkökulma tulee otettua huomioon koko hankkeen ajan kaikessa toiminnassa ja tuotoksissa. Sukupuolinäkökulmaa tulisi myös käsitellä säännöllisesti hanketoimijoiden keskinäisissä palavereissa, ohjausryhmän kokouksissa ja yhteistyötahojen tapaamisissa. Tasa-arvo-osaamisen vahvistamiseen ja tasa-arvoasiantuntijoiden konsultointiin on hyvä varata resursseja niin yksittäisessä hankkeessa kuin hankekoordinaatiossa.

Hankkeiden keskinäistä verkostoitumista tapahtui melko vähän. Verkostoitumisesta olisi ollut hyötyä ja se olisi tuonut lisäarvoa etenkin naisten yrittäjyyttä edistäneille hankkeille. Verkostoitumalla keskenään hankkeet olisivat lisänneet vaikuttavuutta, välttäneet päällekkäisyyksiä, oppineet toisiltaan ja parantaneet myös oman tuotteensa juurruttamista. Se olisi luonut edellytyksiä myös naisyrittäjyyden edistämistä koskevan tiedon ja osaamisen kumuloitumiselle sekä yhteiskehittämiselle.

Tuotteiden juurruttamiseen pysyvään käyttöön ei ollut panostettu hankkeiden aikana tarpeeksi. Juurruttamista tulisi suunnitella jo hankkeen alusta alkaen. Hankkeessa pitäisi myös varmistaa, että toteuttajaorganisaation lisäksi ohjausryhmä ja hankkeen yhteistyötahot sitoutuvat tuotteiden levittämiseen, jotta ne jäävät toteuttajaorganisaation tai muun tahon pysyväksi toiminnaksi hankkeen päättymisen jälkeen. Tasa-arvoa edistävien tuotosten levittämiseksi hankkeiden olisi hyvä verkostoitua ja viestiä aktiivisesti myös alueellisten ja valtakunnallisten tasa-arvotoimijoiden kanssa.

Hankkeissa oli kehitetty hyviä ja vaikuttavia tuotteita, mikä osoittaa sen, että **sukupuolten tasa-arvon edistämisen hankkeet ovat tärkeitä ja niitä tarvitaan**. Tämä nousi esille myös hankkeiden itsearvioinneissa sekä kohderyhmiltä saaduissa palautteissa. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään Suomessa paljon hanketoiminnan kautta, joten hankkeiden toiminta on merkittävää. Tällöin myös tasa-arvohankkeiden laatuun kannattaa panostaa.

Vastaavien validointien toteuttamista kannattaa jatkaa ja sen tueksi varmistaa hankkeilta kerättävien tietojen yhteismitallisuus. Nyt osa hankkeista oli antanut selvästi kattavammat tiedot arviointia varten kuin toiset, eikä esimerkiksi valmennuksiin perustuvien hankkeiden tuotoksista ollut muistakaan lähteistä riittävästi tietoa saatavilla.

Julkisesti saatavilla olevien tietojen määrä ja laatu vaikuttavat niin tuotosten hyödynnettävyyteen ja siirrettävyyteen muiden toimijoiden käyttöön kuin myös vaikuttavampien jatkohankkeiden suunnitteluun. Jatkossa olisikin syytä edellyttää, että kaikista hankkeista saatetaan tarkempi koulutus- tai ohjausmateriaali, toimintamallin kuvaus tai muuta konkreettista materiaalia julkisesti kaikkien saataville.

Sukupuolten tasa-arvoa edistävien hankkeiden toimivimmat tuotteet ja lopputuotokset voisi myös jatkossa **koota yhdelle sivustolle**, josta ne olisi helposti löydettävissä. Tämä helpottaisi uusien hankkeiden suunnittelussa ja tällä myös estettäisiin se, että samanlaista toimintaa kehitellään hankkeissa monta kertaa uudestaan. Jo toteutetuista toimintamalleista ja tuotoksista saataisiin oppia siitä, mikä toimii ja mikä ei välttämättä toimi, jolloin voidaan kehittää entistä parempia ja toimivampia malleja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi eri teemoissa.

Liite 1. Validoinnin kriteerit

Hankkeet vastasivat itsearviointiin perustuen hankkeen toteutumiseen ja tuloksellisuuteen liittyviin kysymyksiin loppuraportissaan tai erillisellä lomakkeella. Hanke sai validoinnin, jos sen (vähintään yhden) tuotteen saamien pisteiden yhteismäärä oli vähintään 70 % enimmäispistemäärästä.

Kriteereiden täyttymistä arvioitiin tuotteissa arviointilomakkeen mukaisesti seuraavasti:

Yleinen sukupuolten tasa-arvonäkökulma (0–10 p): Tässä kohdassa arvioitiin erityisesti sitä, miten kehitetty tuote edistää sukupuolten tasa-arvoa yleisesti. Arvioinnissa tarkasteltiin muun muassa sitä, ottaako tuote huomioon eri sukupuolten erityistarpeet ja tilanteet tai antaako tuote tasa-arvon toteuttamiseksi vain yhteen sukupuoleen kohdistuvia erityisratkaisuja. Tätä tarkoitusta varten tarkasteltiin myös hankkeen esiin nostamia tietoja sukupuolten tasa-arvoon liittyvästä tietopohjasta, osaamisesta ja toimintaympäristön analyysistä. Täydet viisi pistettä (painokertoimen vuoksi 10) annettiin silloin, jos valmistelutyössä oli mukana tietoon perustuva käsitys sukupuolten tasa-arvon keskeisistä kysymyksistä kyseisessä teemassa ja tämä näkökulma oli otettu huomioon myös varsinaisessa lopputuotteessa. Jos sen sijaan sukupuolinäkökulma oli esimerkiksi yksinomaan mukana tuotteen kohderyhmän määrittelyssä tai toimintaympäristön analyysissä, mutta sen vaikutuksia lopputuotteen valmisteluun tai sisältöihin ei ollut otettu huomioon, ei hanke voinut saada täysiä pisteitä.

Rakennerahasto-ohjelman erityistavoitteen näkökulma (0–10 p): Tässä osiossa arvioitiin lähinnä sitä, miten tuote lieventää sukupuolen mukaista eriytymistä työmarkkinoilla tai koulutuksessa? Tuote saattoi arviointikehikon mukaisesti saada täydet pisteet edistäessään yhtäkin mainituista prioriteettialueista. Tämän vaatimuksen täyttyminen on varmistettu hankkeiden osalta jo rahoituspäätöksiä tehdessä, ja kriteeri täyttyi hyvin myös hankkeissa aikaansaadussa tuotteissa. Täysiä pisteitä ei kuitenkaan annettu sellaisille tuotteille, joissa ei ollut selvästi kuvattu tai muutoin nähtävissä sitä, miten tuote edistää tämän tavoitteen toteuttamista. Pelkkä sukupuolen mukaan eriytyneen kohderyhmän esittely ei siten riittänyt täysiin pisteisiin.

Innovatiivisuus ja lisäarvo (0–5 p): Tässä osiossa tarkasteltiin sitä, onko kehitetty tuote uusi tai onko tuotteessa innovatiivisia elementtejä tai tuottaako se lisäarvoa olemassa olevaan tuotteeseen tai hyödynnetäänkö vanhaa tuotetta lisäarvoa tuottavalla tavalla. Myös tässä kohdassa innovatiivisuutta ja lisäarvoa tarkasteltiin nimenomaan suhteessa sukupuolten tasa-arvoa edistäviin sisältöihin. Jos tuote oli muutoin innovatiivinen, mutta sen sukupuolinäkökulma oli vähäinen, ei tuote voinut saada täysiä pisteitä tässä arvioinnissa.

Vaikutukset ja hyödyntäminen (0–5 p): Vaikutusten ja hyödyntämisen osalta tarkasteltiin erityisesti sen arvioitujen tasa-arvovaikutusten määrää ja laatua hankkeen päätyttyä. Tähän vaikuttivat myös tuotteen dokumentointi, saatavuus, siirrettävyys sekä hankkeessa käytössä olleet juurruttamisen keinot.

Liite 2. Validointilomakkeet

Lomakkeet ovat liitteenä erillisinä tiedostoina.

 S20257 Lapin yliopiston eMBA-koulutusohjelma naisjohtajille_eMBA-ohjelma
 S20263 Isämies elämässä_Perheystävällinen yrittäjä -valmennusmalli
 S20417 Hyvinvointialan naisyrittäjyys -jatkohanke_Hyvinvointialan naisyrittäjien valmennusohjelma
 S20421 Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrittäjyyteen_Inspiraatiotapahtuma
 S20421 Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrittäjyyteen_Katalyytti-fi
 S20421 Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrittäjyyteen_Kokeillen kasvuun -valmennus
 S20421 Virtaa, voimaa ja verkostoja naisyrittäjyyteen_VVV-verkkajulkaisu
 S20426 Työelämän tulevaisuuskuvat nuorten naisten silmin_Tulevaisuusohjauksen työkirja
 S20522 Rimentori - Rinnekotisäätiön työllisyyttä edistävä mentoriohjelma kehitysvamma-alalle_RIMEN
 S20542 Smart ladies in digital world_Verkostomainen toimintamalli naisyrittäjyyden tukemiseen
 S20616 Masto - Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen_Maahanmuuttotyön mene
 S20706 ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen_Koulutuspaketti
 S20706 ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen_Oikeus työhön tasavertaisin edellytyksin -opas
 S20706 ViVa - Virtaviivaisuutta valtavirtaistamiseen_Tasa-arvo pelissä -oppimispeli
 S20709 Tulevaisuuden avaintaidot naisyrittäjyydessä_Yrittäjänaisille suunnattu koulutus
 S20725 Isämies työelämässä Pohjois-Savossa_Perheystävällinen yrittäjä -ryhmävalmennus-malli
 S20756 NYT! Naiset, yrittäjyys ja teknologia ICT-ala tutuksi lukiolaistyoille -koulutus
 S20756 NYT! Naiset, yrittäjyys ja teknologia ICT-alan täydennyskoulutus naisyrittäjille
 S20756 NYT! Naiset, yrittäjyys ja teknologia Winnovate-yrittäjäseuralla naisyrittäjille
 S20778 Liekki - Naisten yritysten kasvupolku_Yrityksen kasvun malli
 S20999 Valmennusta ja voimaa naisyrittäjälle_Yrittäjänaisille suunnattu valmennusmalli